

TUTKIMUSRAPORTTI

ILOMANTSI

Lohisensaaret 1

Rautakautisen tai keskiaikaisen löytöpaikan arkeologinen koekaivaus
6.–8.8.2019

Museovirasto

ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

KOEKAIVAUSRYHMÄ

JAN-ERIK NYMAN

Tiivistelmä

Ilomantsin Mekrijärven kylässä sijaitsevalla kiinteistöllä 146-420-21-0 Kuikkavaara on Koitajoen rannalta 2017 metallinetsinnässä löytynyt rautakaudelle tai keskiajalle ajoittuvia metalliesineitä alueelta, joka on muokattu metsänuudistuksen yhteydessä. Paikalta oli myös havaintoja palaneista luista, joiden perusteella löydön katsottiin olevan mahdollinen polttohautaus. Museovirasto päätti, että tämä maanmuokkauksen seurauksena oletettavasti jo osittain tuhoutunut hautaus tulee tutkia ja tehtävä annettiin koekaivausryhmälle. Paikalla tehtiin kolmen työpäivän aikana 6.–8.8.2019 koekaivaus, jossa todettiin, että paikalla on laaja ja moniperiodinen asuinpaikka, jossa oli lisäksi viitteitä metallikautisesta metallinkäsittelystä. Mahdollisesta hautauksesta ei saatu lisähavaintoja.

Kannen kuva: Koitajoen rannalle kaivettu koekuoppa 2, kuvattu koillisesta. AKDG 6101:10

Sisällysluettelo

Kansilehti	
Tiivistelmä	
Sisällysluettelo	1
Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Sijaintikartat	3
1. JOHDANTO	5
2. TUTKIMUSHISTORIA	6
3. KOHTEEN SIJAINTI JA KUVAUS	6
4. TUTKIMUSMENETELMÄT	9
5. KAIVAUSHAVAINNOT	9
6. YHTEENVETO	13
7. LÄHTEET	15
8. DIGIKUVALUETTELO	15
9. KARTTALUETTELO	15
10. KOEKUOPPAKUVAUKSET	16
Kartta 1–3	
Radiohiiliajoitus (International Chemical Analysis Inc.)	

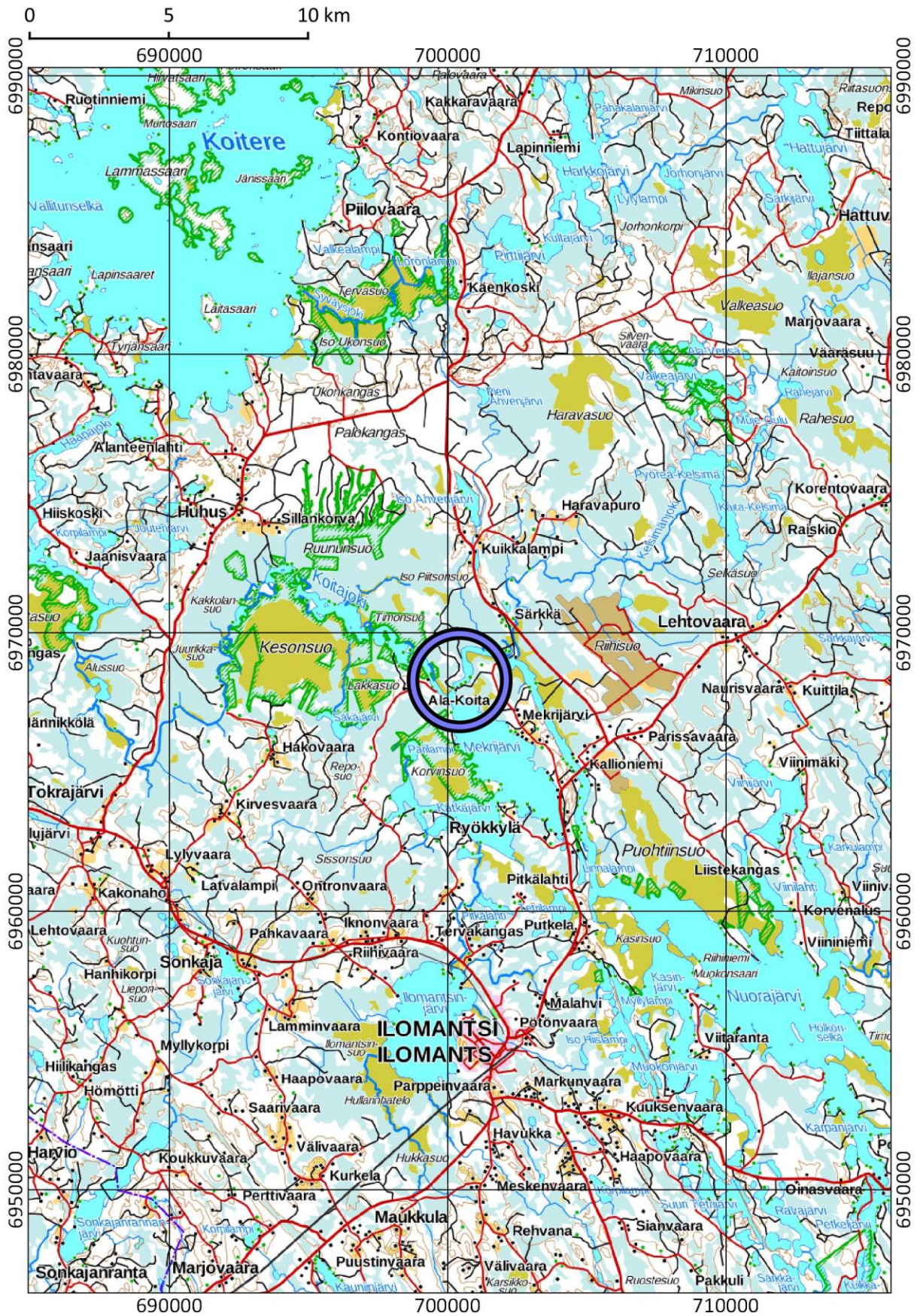
Arkisto- ja rekisteritiedot

Kohteen nimi:	ILOMANTSI Lohisensaaret 1
Muinaisjäännöslaji:	Rautakautinen tai keskiaikainen löytöpaikka
Muinaisjäännösrekisterinro:	1000035076
Tutkimuksen laatu:	Koekaivaus
Kenttätyönjohtaja:	Jan-Erik Nyman, FM
Apulaistutkija:	Esa Hertell, FM
Tutkimuksen rahoittaja:	Museovirasto (virkatyö)
Kenttätyöaika:	6.–8.8.2019
Tutkimusalue / Tutkittu ala:	15000 m ² / 6,25 m ²
Maakunta:	Pohjois-Karjala
Kunta, kylä:	Ilomantsi, Mekrijärvi
Kiinteistötunnus:	146-420-21-0 Kuikkavaara
Maanomistaja:	Tornator Oyj
Peruskartta, TM35-lehtijako:	P6112C
Peruskartta, Yleislehtijako:	4244 02 Kesonsuo
Tutkitun alueen keskikoordinaatit:	N: 6968294 E: 700426 (ETRS-TM35FIN)
Tutkitun alueen korkeus:	Z: 146–150 (N2000)
Kohteen lähin osoite:	Lohisensaarentie 32a, 82900 Ilomantsi
Kaivauslöydöt:	KM 42356:1–42. Rautaesineen katkelmia, saviastian paloja, kiviesineen katkelma, pii-iskoksia, kvartsiitti-iskoksia, kvartsiesine, kvartsi-iskoksia, palanutta luuta, palanutta savea ja savikuonaa. Diar. 6.11.2019.
Aikaisemmat tutkimukset:	-
Aikaisemmat löydöt:	KM 42551:1–3. Rautakirves, rautainen nuolenkärki ja sulanut metalliseoskappale. Diar. 27.2.2020. Yksityishenkilön löytämiä.
Digikuvat:	AKDG 6101:1–15
Kartat:	Kartta 1–3
Liitteet:	Radiohiiliajoitus (International Chemical Analysis Inc.)
Tutkimusraportti:	Museoviraston arkisto, Helsinki

ILOMANTSI Lohisensaaret 1

N: 6968294 E: 700426 (ETRS-TM35FIN) Z: 146–150 (N2000)

1: 200 000

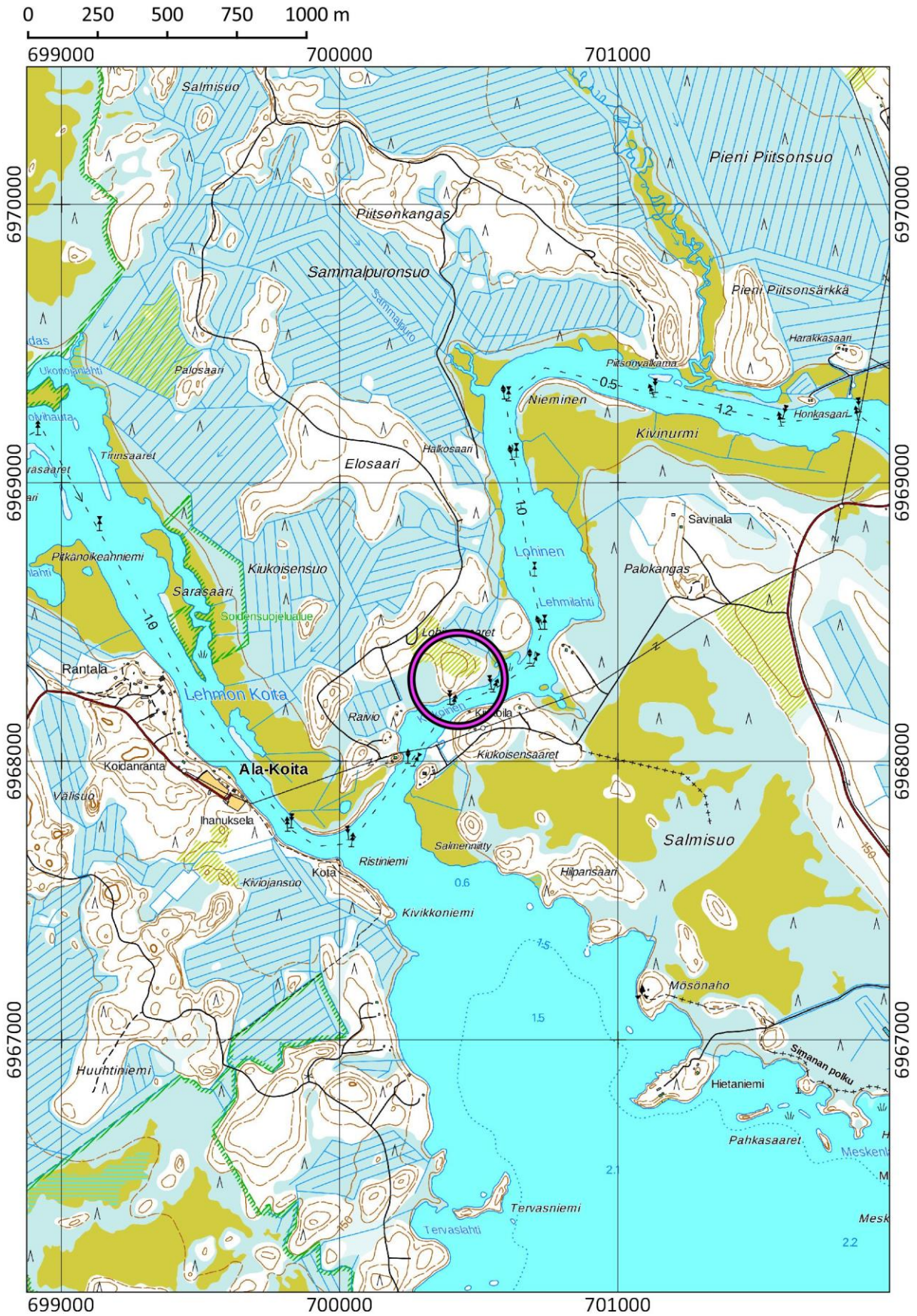

© Maanmittauslaitos 2020

ILOMANTSI Lohisensaaret 1

N: 6968294 E: 700426 (ETRS-TM35FIN) Z: 146–150 (N2000)

1: 20 000

© Maanmittauslaitos 2020

1. JOHDANTO

Ilomantsin Mekrijärven kylässä sijaitsevalla kiinteistöllä 146-420-21-0 Kuikkavaara on syksyllä 2017 metallinetsinnässä löytynyt rautakaudelle tai keskiajalle ajoittuvia metalliesineitä. Paikalta oli myös havaintoja palaneista luista, joiden perusteella löydön katsottiin olevan mahdollinen polttohautaus. Ennen kohteen löytämistä alueella oli kuitenkin melko hiljattain tehty metsänuudistamista, minkä yhteydessä maata oli muokattu. Tämän seurauksena kohteen arvioitiin olevan jossain määrin vaurioitunut. Museovirasto katsoi, että tämä oletettavasti jo osittain tuhoutunut hautaus tulee tutkia.

Museoviraston Kulttuuriympäristöpalvelut –osasto antoi 10.4.2019 koekaivausryhmälle tehtäväksi toteuttaa tutkimuksen. Koekaivaus tehtiin hyvissä sääolosuhteissa kolmen työpäivän aikana 6.–8.8.2019, jolloin löytöpaikalle ja sen lähiympäristöön kaivettiin 19 koekuoppaa. Näiden yhteenlaskettu pinta-ala on 6,25 m². Tutkimus tehtiin virkatyönä ja Museoviraston kustantamana. Kenttätyöjohtajana toimi FM Jan-Erik Nyman ja apulaistutkijana FM Esa Hertell.

Helsingissä 9.3.2020

Jan-Erik Nyman, FM

2. TUTKIMUSHISTORIA

Kohde löytyi myöhäissyksyllä 2017, kun metallinetsinharrastaja löysi paikalta rautakirveen, rautaisen nuolenkärjen ja sulaneen metalliseoksen kappaleen (KM 42551:1–3), jotka hän toimitti Museovirastoon. Löytäjän ilmoituksen mukaan sulanut metalliseoskappale löytyi noin metrin etäisyydestä kirveestä ja nuolenkärjestä, ja esineet löytyivät 20–30 cm syvyydestä. Sulaneen metalliseoskappaleen kohdalla oli maakerrostuma, jonka löytäjä kuvailee tuhkerrokseksi. Siinä hän havaitsi luunsiruja, joista osa oli tarttunut kiinni sulaneeseen metalliseoskappaleeseen.

3. KOHTEEN SIJAINTI JA KUVAUS

Tutkimuskohde sijaitsee Mekrijärveen laskevan Koitajoen pohjoisrannalla noin 12,7 km Ilomantsin kirkosta pohjoiseen. Paikalla on kaakkoon pistävä moreeniniemeki, jonka lounais- ja koillispuolella on osittain ojitettua suota. Kaakossa niemekkeen eteläkärki ulottuu aivan Koitajoen rantaan asti, kun muualla kuiva moreenirinne tasaantuu ja muuttuu rämeeksi ennen kuin se saavuttaa joen rantaan. Eteläkärjen kohdalla on jonkin aikaa sitten tehty metsänuudistusta, minkä yhteydessä maaperää on muokattu, ilmeisesti laikuttamalla. Laikutuskuopat ovat jo lähes täysin umpeen kasvaneita ja laikutetulla alueella kasvaa nuorta mäntymetsää. Koitajoen rannalla on säästetty kaistale varttuneempaa puustoa, joka eteläkärjen kohdalla koostuu männyistä ja kosteimmilla alueilla pääosin lehtipuista. Muualla moreeniniemekkeellä metsä on hiljattain kaadettu ja maaperä äestetty. Tutkitun alueen korkeus on 146–150 m mpy ja maaperä on hietaa.

Kuva 1. Näkymä kohti tutkimuskohdetta, kuvattu pohjoisesta. AKDG 6101:1

Kuva 2. Koitajoen ranta moreeniniemekkeen eteläkärjen kohdalla, kuvattu lännestä. AKDG 6101:4

Kuva 3. Koitajoen ranta moreeniniemekkeen eteläkärjen kohdalla, kuvattu idästä. AKDG 6101:5

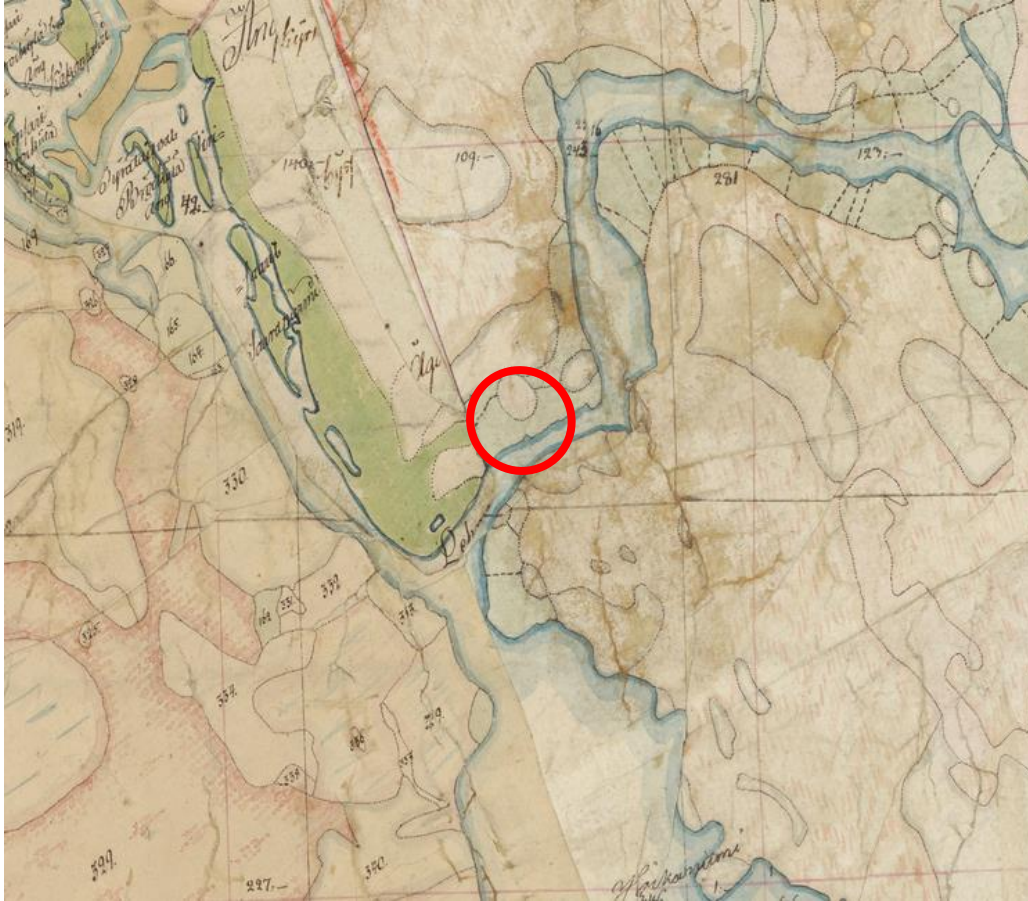

Kuva 4. Tutkimuskohteen itäosa, jossa on äestetty hakkuuaukea. Kuvattu lännestä. AKDG 6101:6

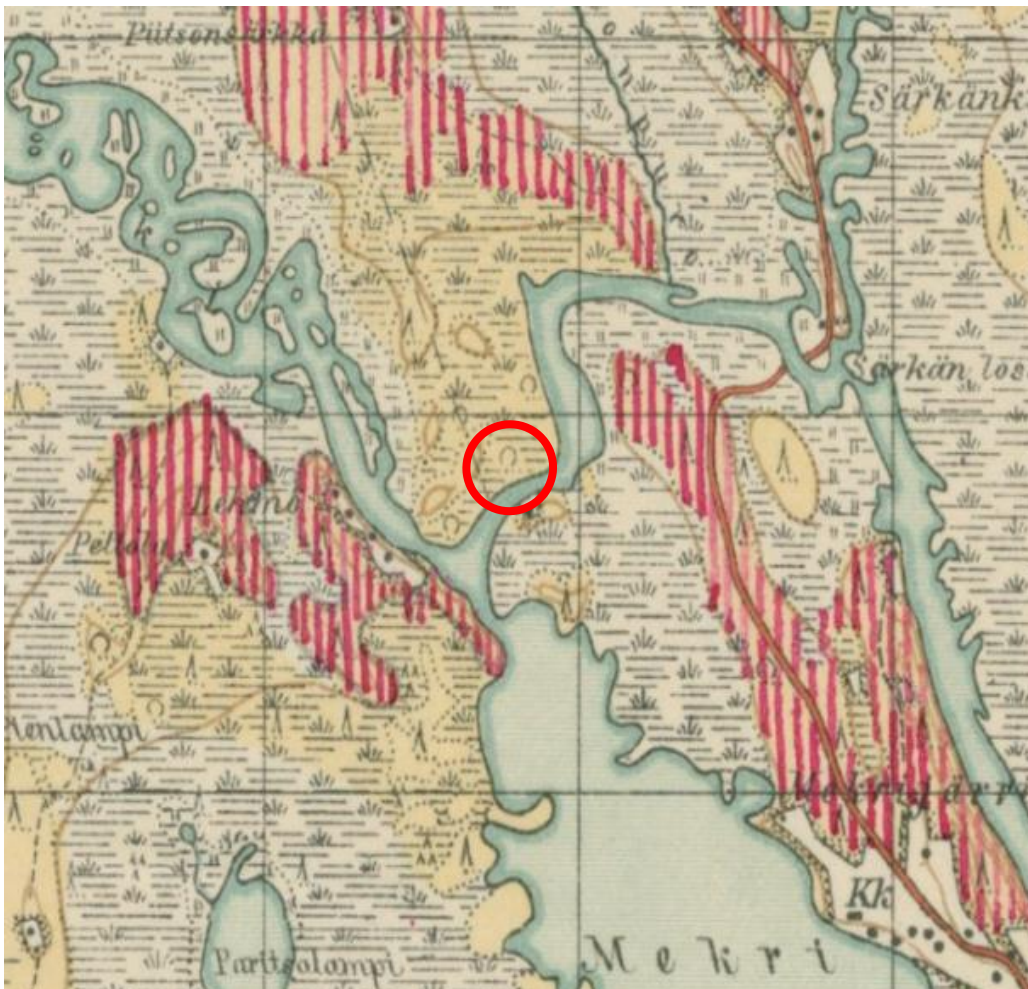

Kuva 5. Tutkimuskohteen itäosa, jossa on äestetty hakkuuaukea. Kuvattu pohjoisesta. AKDG 6101:7

Jääkauden päättyessä tutkittava alue peittyi hetkeksi Ilomantsin jääjärven alle, jolloin vedenpinta alueella oli noin 162–164 m mpy. Jääjärven jälkeen alue on ollut kuivaa maata eivätkä Itämeren muinaisvaiheet ole yltäneet alueelle (Kejonen 2009:3-4). Lähitöltä tunnetaan useita esihistoriallisia kohteita, joista lähimmät ovat Koitajoen vastakkaisella rannalla sijaitsevat kivikautiset asuinpaikat Kiukoila 1 ja Kiukoila 2. Ensimmäiseltä kohteelta on kivikautisten löytöjen lisäksi löytynyt metallikautinen valinmuotin puolikas sekä rautakauden lopulle ajoitettu rautakirves. Historiallisella ajalla kohde on kuulunut Mekrijärven kylään, joka on syntynyt viimeistään 1400-luvun puolivälissä (Björn 1991:121). Historiallisen kartta-aineiston perusteella tutkimuskohde on kuitenkin pysynyt metsämaana nykypäiviin saakka.

Kuva 6. Ote vuoden 1847 pitäjänkartasta, johon tutkiskohteen sijainti on ympyröity. Kartta: Kansallisarkisto 4244 02 la

Kuva 7. Ote vuoden 1933 topografisesta kartasta, johon tutkiskohteen sijainti on ympyröity. Kartta: Kansallisarkisto Icab:6

4. TUTKIMUSMENETELMÄT

Kohteelta löytyneiden metalliesineiden löytöpaikat yritettiin paikantaa löytäjän antamien koordinaattitietojen ja sanallisen kuvauksen perusteella. Paikalta havaittiin kuitenkin useita kaivujälkiä, joten löytötiedot eivät riittäneet esineiden tarkan löytösijainnin paikantamiseen. Kahden kaivujäljen kohdalle päätettiin avata 1 x 1 m kokoinen koekuoppa, jolla pyrittiin selvittämään, onko kaivujälkien kohdalla kiinteää muinaisjäännettä. Lisäksi kaivettiin löytöpaikan lähiympäristöön yhteensä 17 kpl 0,5 x 0,5 m kokoisia koekuoppia, joilla pyrittiin selvittämään muinaisjäännekohteen rajoja. Koekuoppien kaivamisen lisäksi löytöpaikan lähiympäristöä tarkastettiin metallinilmaisimella sen selvittämiseksi, onko kohteella lisää metalliesineistöä. Signaali-kohtat jätettiin kaivamatta. Myös löytöpaikan pohjois- ja itäpuolella olevan äestetyt alueen äestysurat tarkastettiin silmämääräisesti mahdollisten löytöjen varalta.

Koekuoppien ja muiden havaintojen sijainnit mitattiin VRS-tukiasemaverkko-palveluun yhdistetyllä GNSS-vastaanottimella (Topcon Hiper SR), jonka mittauksen tarkkuus oli avonaisessa maastossa parhaimmillaan ± 2 cm. Mittaukset tehtiin valtakunnallisessa ETRS-TM35FIN -tasokoordinaatistossa ja N2000 korkeusjärjestelmässä. Neliönmetrin kokoiset koekuopat kaivettiin kaivauslastalla ja löydöt otettiin talteen teknisen 5 cm kaivauskerroksen tarkkuudella. Neljännesneliönmetrin kokoiset koekuopat kaivettiin lapiolla ja vain tarpeen mukaan kaivauslastalla. Näiden koekuoppien löydöt taltioitiin teknisen 10 cm kaivauskerroksen tarkkuudella. Kaikki kaivettu maa seulottiin. Koekuopista tehtiin kirjallisia muistiinpanoja ja ne dokumentoitiin tarvittaessa valokuvaamalla digitaalikameralla ja piirtämällä profiilikarttoja. Tutkimuksen jälkeen koekuopat peitettiin.

Jälkityövaiheessa laadittiin Maanmittauslaitoksen maastokartan pohjalle mittakaavaan 1:750 yleiskartta, johon koekuoppien ja muiden havaintojen sijainnit lisättiin. Lisäksi laadittiin erillinen kartta, johon on merkitty muutosehdotus tutkitun muinaisjäännekohteen aluerajaukselle. Tutkimuksessa otetut digitaaliset valokuvat on luetteloitu Museoviraston kuvakokoelmiin päänumerolla AKDG 6101. Koekaivauksen löydöt on luetteloitu Kansallismuseon kokoelmiin päänumerolla KM 42356. Lisäksi toimitettiin koekaivauksen aikana otettu hiilinäyte Yhdysvaltoihin International Chemical Analysis Inc. -nimiselle yhtiölle radiohiiliajoitettavaksi.

5. KAIVAUSHAVAINNOT

Metallinetsinharrastajan ilmoittama löytöpaikka paikannettiin kohtaan, jossa kasvaa tiheästi nuoria mäntyjä ja lehtipuita, ja jossa on melko rehevä ja korkeakasvuinen aluskasvillisuus. Lisäksi maapinta paikalla on kohteelle kohdistuneen laikutuksen seurauksena epätasainen, joten mahdollisuudet poikkeavien maanmuotojen tai maan pinnalle erottuvien rakenteiden havaitsemiseen olivat hyvin rajalliset. Paikalta havaittiin kuitenkin viisi erillistä kaivujälkeä noin 20 x 10 m laajalla alueella. Näistä kolme sijaitsi melko lähellä ilmoitettua löytöpistettä ja kaksi hieman etäämpänä. Löytöpisteestä noin 13 m etelään oli suhteellisen iso kaivujälki, ja sen kohdalla antoi metallinetsin signaalin, joten kaivujäljen kohdalle päätettiin avata 1 x 1 m kokoinen koekuoppa (nro 1). Toinen 1 x 1 m kokoinen koekuoppa (nro 2) sijoitettiin löytöpisteestä noin 25 m kaakkoon olevalle kaivujäljelle, missä havaittiin maasta nostetun palaneita kiviä. Muita kaivujälkiä ei tutkittu sen tarkemmin, mutta niiden sijainnit mitattiin GNSS-vastaanottimella. Löytöpisteen ja kaivujälkien lähiympäristöä tarkastettiin pintapuolisesti metallinetsimellä ja muutamia signaaleja saatiin. Näitä ei kuitenkaan sen tarkemmin tutkittu.

Kuva 8. Näkymä kohti metallinetsinnässä löytyneiden esineiden KM 42551:1–3 ilmoitettua löytöpaikkaa, kuvattu koillisesta. AKDG 6101:2

Kuva 9. Metallinetsinnässä löytyneiden esineiden KM 42551:1–3 ilmoitettu löytöpaikka, kuvattu etelästä. AKDG 6101:3

Isomman kaivujäljen kohdalle avatusta koekuopasta 1 paljastui turpeen alta hajanainen ja enimmillään noin 2 cm paksu huuhtoutumiskerros. Turpeesta tai aivan maanpinnasta löytyi kaksi pientä rautavartaan katkelmaa, joiden ajoitus on tuntematon (KM 42356:1). Paikalta havaittu kaivujälki ei juurikaan ulottunut mineraalimaahan, joten jos paikalta on aiemman kaivelun yhteydessä nostettu metalliesineistöä, on todennäköistä, että vartaan katkelmat liittyvät näihin. Heti huuhtoutumiskerroksen alta paljastui 15 cm paksu harmaanruskeaa likamaakerros, jossa oli yksittäisiä palaneita kiviä ja vähän hiiltä. Maaperä koostuu hiedasta, joka likamaan alla on paikoin palanut punertavaksi. Likamaasta löytyi pii-iskos, kvartsiitti-iskos, kvartsi-iskos ja 36 palaa palanutta luuta (KM 42356:2–8). Likamaan ja palaneen maan alla oli luonnollinen ja häiritsemätön mineraalimaa.

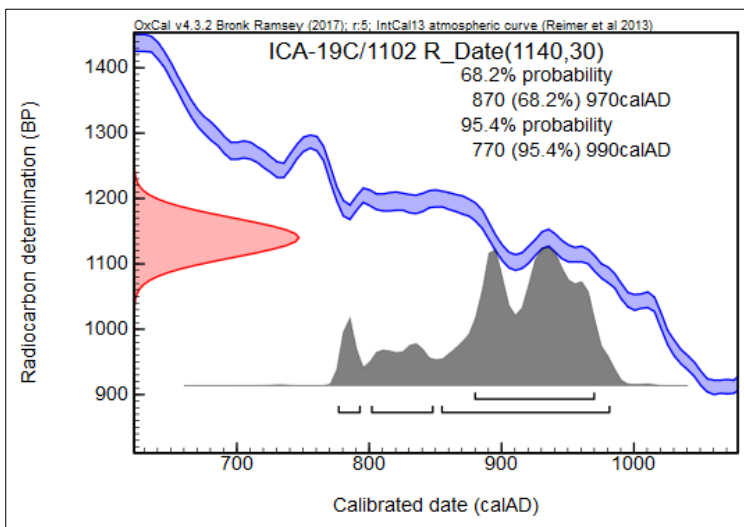
Kaivauskerroksessa 2 (eli 5–10 cm syvyydestä) otettiin likamaasta yksi hiilinäyte kohdasta N 700394,64 E 6968251,88 Z 148,46 ja toimitettiin International Chemical Analysis –laboratorioon radiohiiliajoitettavaksi. Ajoitustulos on 1140 ± 30 BP (ICA-19C/1102) ja kalibroituina kalenterivuosiin käyttäen OxCal v.4.3.2 IntCal13 –ohjelmaa, sen ajoitus on 68,2 % todennäköisyydellä 870–970 jaa ja 95,4 % todennäköisyydellä 770–990 jaa.

Kuva 10. Koekuopassa 1 olevaa likamaata noin 10 cm syvyydessä, kuvattu lännestä. AKDG 6101:8

Kuva 11. Koekuoppa 1 kaivettuna puhtaaseen pohjamaahan, kuvattu lännestä. AKDG 6101:9

Kuva 12. Koekuoppa 1:n likamaasta otetun hiilinäytteen radiohiiliajoitus.

Koekuopassa 2, joka sijoitettiin palaneita kiviä paljastaneen kaivujäljen kohdalle, oli turpeen alla myös hajanainen ja enimmillään noin 2 cm paksu huuhtoutumiskerros ja sen alla palaneita kiviä sisältävä ruskea likamaa. Paikalla olevan kaivujäljen ei havaittu jatkuvan likamaahan. Likamaan pinnasta löytyi 9 palaa asbestikeramiikkaa, pii-iskos, kvartsiesine, 5 palaa palanutta savea ja 31 palaa savikuonaa (KM 42356:9–14). Tämä poikkeuksellisen suuri määrä savikuonaa yhdistettynä palaneisiin kiviin antoi ymmärtää, että paikalla saattaa sijaita rakenne, joten koekuopan kaivaminen päätettiin lopettaa jo noin 3 cm syvyydessä. Useassa savikuonan palassa on vain toinen pinta kovassa kuumuudessa täysin sintraantunut, joten on syytä epäillä, että palat saattavat olla peräisin uunirakenteesta.

Kuva 13. Likamaata koekuopan 2 pinnassa. Koekuoppaa ei kaivettu tätä tasoa syvemmälle. Kuvattu pohjoisesta. AKDG 6101:11

Löytöpaikan itäpuolelle kaivetut koekuopat nro 3–6 olivat löydöttömiä, eikä niistä havaittu mitään luonnollisesta podsolimaannoksesta poikkeavaa. Löytöpaikan pohjois- ja länsipuolelle kaivetuista koekuopista nro 7–12 saatiin löytöjä koekuopista nro 9 ja 12, joissa molemmissa oli lisäksi likamaakerroksia. Löytöpaikan pohjoispuolelle kaivetusta koekuopasta nro 9 likamaa paljastui ohuen huuhtoutumiskerroksen alta ja kerros oli paksuudeltaan 15–20 cm. Siitä löytyi 2 palaa asbestikeramiikkaa, kvartsi-iskos ja 357 palaa palanutta luuta (KM 42356:15–19). Koitajoen rantaan kaivetusta koekuopasta nro 12 likamaakerros paljastui myös heti 10 cm paksun ja osittain hiilensekaisen huuhtoutumiskerroksen alta ja siinä kerros oli 30–40 cm paksu. Huuhtoutumiskerroksesta löytyi kvartsiitti-iskos, kvartsi-iskos ja 3 palaa palanutta luuta (KM 42356:20–22) Likamaasta löytyi 3 palaa asbestikeramiikkaa, 14 kvartsi-iskosta ja 527 palaa palanutta luuta (KM 42356:23–29). Lisäksi havaittiin likamaata muutoin löydöttömästä koekuopasta nro 8, jossa 15 cm syvyydessä erottui ohut linssi likamaata.

Kuva 14. Koekuoppa 9, kuvattu luoteesta. AKDG 6101:12

Kuva 15. Koekuoppa 12, kuvattu idästä. AKDG 6101:13

Metallinetsinharrastajan ilmoittaman löytöpaikan pohjois- ja luoteispuolella oleva äestetty alue tarkastettiin silmämääräisesti ja löytöjä havaittiin kahdesta kohdasta. Lähin näistä löytöalueista sijaitsee löytöpaikasta noin 80 m luoteeseen, jossa äestysurista havaittiin noin 30 x 10 m laajalla alueella kvartsi-iskoksia, palanutta luuta ja palaneita kiviä (KM 42356:35–38). Löytöalueelle tehdystä koekuopasta nro 15 löytyi 0–30 cm syvyydestä kuoppakoristeltu saviastian pala, 3 kvartsi-iskosta ja 28 palaa palanutta luuta (KM 42356:30–34). Koekuopassa ei havaittu likamaata eikä muutakaan luonnollisesta podsolimaannoksesta poikkeavaa.

Kuva 16. Koekuoppa 15, kuvattu pohjoisesta. AKDG 6101:14

Kuva 17. Koekuopasta 15 löytynyt kuoppakoristeinen saviastian pala KM 42356:30. AKDG 6101:15

Tästä löytöalueesta noin 30 m luoteeseen havaittiin äestysurista toinen löytöalue, josta noin 20 x 10 m laajalta alueelta löytyi hiotun kiviesineen katkelma ja palanutta luuta (KM 42356:40–42). Tälle, noin 120 m metallinetsinharrastajan ilmoittamasta löytöpaikasta luoteeseen, sijaitsevalle löytöalueelle ei tehty koekuoppia. Löytöalueiden eteläpuolelle vanhalle laikutusalueelle ja Koitajoen maanmuokkauksista säästyneelle soistuneelle rantakaistaleelle kaivettiin kuitenkin 5 koekuoppaa (nro 13–14 ja 16–18). Nämä olivat löydöttömiä eikä niistä havaittu mitään luonnollisesta maannoksesta poikkeavaa.

6. YHTEENVETO

Ilomantsin Mekrijärven kylässä sijaitsevalla kiinteistöllä 146-420-21-0 Kuikkavaara on Koitajoen rannalta syksyllä 2017 metallinetsinnässä löytynyt rautakaudelle tai keskiajalle ajoittuvia metalliesineitä. Paikalta oli myös havaintoja palaneista luista, joiden perusteella löydön katsottiin olevan mahdollinen polttohautaus. Ennen kohteen löytämistä alueella oli kuitenkin melko hiljattain tehty metsänuudistamista, minkä yhteydessä maata oli muokattu. Tämän seurauksena kohteen arvioitiin olevan jossain määrin vaurioitunut. Museovirasto katsoi, että tämä oletettavasti jo osittain tuhoutunut hautaus tulee tutkia.

Museoviraston Kulttuuriympäristöpalvelut –osasto antoi koekaivausryhmälle tehtäväksi toteuttaa tutkimuksen. Koekaivaus tehtiin hyvissä sääolosuhteissa kolmen työpäivän aikana 6.–8.8.2019, jolloin löytöpaikalle ja sen lähiympäristöön kaivettiin 19 koekuoppaa. Näiden yhteenlaskettu pinta-ala on 6,25 m². Metallinetsinharrastajan ilmoittamalta löytöpaikalta havaittiin useita kaivujälkiä, joten löydettyjen esineiden tarkka sijainti jäi epäselväksi. Kahden kaivujäljen kohdalle tehtiin kuitenkin 1 x 1 m kokoiset koekuopat, joista kävi ilmi, että ohuen huuhtoutumiskerroksen alla on likamaata. Tästä löytyi asbestikeramiikan paloja, iskettyä piitä, kvartsiittia, kvartssia sekä palanutta luuta. Lisäksi löytyi yhdestä koekuopasta palaneiden kivien ohella runsas määrä savikuonaa, joka on todennäköisesti peräisin jostain rakenteesta. Useassa savi-kuonan palassa on vain toinen pinta kovassa kuumuudessa täysin sintraantunut, joten on syytä epäillä, että

kyseinen rakenne voisi olla uuni. Ottaen huomioon, että Koitajoen vastakkaiselta rannalta on löytynyt metallikautinen valinmuotti, mahdollinen uuni voisi liittyä tämän aikaiseen metallinkäsittelyyn. Koekuoppaa ei kuitenkaan kaivettu pintakerrosta syvemmälle, joten savikuonalöytöjen tarkempi luonne ja ajoitus jäivät selvittämättä. Toisesta neliömetrin kokoisesta koekuopan likamaasta otettu hiilinäyte radiohiiliajoitettiin kuitenkin viikinkiajalle, joten likamaakerrostumat ovat ainakin osittain rautakautisia. Koekuoppien muu löytöaineisto on vaikeasti ajoitettavaa ja koristelemattomat asbestikeramiikan palat niin fragmentaarisia, että niiden ajoittaminen tarkemmin kuin kivikauden lopulle tai varhaiselle metallikaudelle on haastavaa. Löytöpaikan lähiympäristöön kaivettujen 0,5 x 0,5 m kokoisten koekuoppien perusteella havaittu likamaa-alue rajautuu noin 40 x 60 m laajalle alueelle. Löydöllisistä koekuopista saatiin lisää iskettyä kvartsia ja kvartsiittia, palanutta luuta ja asbestikeramiikka. Mitään hautaukseen viittaavaa koekuopista ei löytynyt, joten todennäköisempää on, että aiemmin havaittu palaneita luuta sisältävä tuhkerakkerros on samaa likamaakerrosta, mikä koekuopista paljastui.

Tämän asuinpaikka-alueen luoteispuolelta havaittiin lisäksi kaksi löytökeskittymää hiljattain äestetyltä alueelta. Löydöt koostuvat palaneesta luusta, kvartsi-iskoksista ja yhdestä hiotun kiviesineen katkelmasta. Yhdestä koekuopasta löytyi lisäksi kuoppakoristeltu saviastianpala. Kiviesineen ja mahdollisesti itäistä kuoppakeramiikkaa edustavan saviastian palan perusteella nämä löytöalueet ajoittuvat nuoremmalle kivikaudelle. Alustavan tutkimuksen perusteella paikalla on siis laaja moniperiodinen asuinpaikka, joka käsittää koko Koitajoen pohjoisrantaan kohti työntävän moreeniiniekkeen kaakkoisrinteen. Sen laajuus on löytöjen ja topografian perusteella arvioitavissa noin 180 x 50 m suuruiseksi alueeksi.

7. LÄHTEET

Painetut lähteet ja kirjallisuus:

- Björn, Ismo (1991). Suur-Ilomantsin historia: Enon, Ilomantsin ja Tuupovaaran historia vuoteen 1860. Enon, Ilomantsin ja Tuupovaaran paikallishistoriatoimikunta
- Kejonen, Aimo (2009). *Ilomantsin kartta-alueen maaperä. Maaperäkartta 1:20 000 selitys, lehti 4244 01.* Espoo: Geologian tutkimuskeskus.

8. DIGIKUVALUETTELO

AKDG 6101:

Kuvaaja: Jan-Erik Nyman (:1–11, 13–14)
Esa Hertell (:12)
Sara Långsjö (:15)

1. Näkymä kohti tutkimuskohdetta, kuvattu pohjoisesta.
2. Näkymä kohti metallinetsinnässä löytyneiden esineiden KM 42551:1–3 ilmoitettua löytöpaikkaa, kuvattu koillisesta.
3. Metallinetsinnässä löytyneiden esineiden KM 42551:1–3 ilmoitettu löytöpaikka, kuvattu etelästä.
4. Koitajoen ranta moreenin niemekkeen eteläkärjen kohdalla, kuvattu lännestä.
5. Koitajoen ranta moreenin niemekkeen eteläkärjen kohdalla, kuvattu idästä.
6. Tutkimuskohteen itäosa, jossa on äestetty hakkuuaukea. Kuvattu lännestä.
7. Tutkimuskohteen itäosa, jossa on äestetty hakkuuaukea. Kuvattu pohjoisesta.
8. Koekuopassa 1 olevaa likamaata noin 10 cm syvyydessä, kuvattu lännestä.
9. Koekuoppa 1 kaivettuna puhtaaseen pohjamaahan, kuvattu lännestä.
10. Koitajoen rannalle kaivettu koekuoppa 2, kuvattu koillisesta.
11. Likamaata koekuopan 2 pinnassa. Koekuoppaa ei kaivettu tätä tasoa syvemmälle. Kuvattu pohjoisesta.
12. Koekuoppa 9, kuvattu luoteesta.
13. Koekuoppa 12, kuvattu idästä.
14. Koekuoppa 15, kuvattu pohjoisesta.
15. Koekuopasta 15 löytynyt kuoppakoristeinen saviastian pala KM 42356:30

9. KARTTALUETTELO

1. Yleiskartta 1:750, A3
2. Muinaisjäännösalueen rajausehdotus 1:750, A3
3. Koekuoppa 1, itäprofiili 1:10, A4

10. KOEKUOPPAKUVAUKSET

Koekuopat, joista on otettu talteen löytöjä tai joissa on likamaata, on korostettu harmaalla. Mikäli koekuopaan on kaivettu tarkastuspisto, sen syvyys on ilmoitettu suluissa.

Nro	Koordinaatit (ETRS-TM35FIN) Lounaisnurkka	Pinta mpy (N2000)	Koko m	Syvyys m	Kuvaus
1	N: 6968251,06 E: 700394,29	148,54	1 x 1	0,30 (0,45)	Turpeen alla oli hajanainen ja enimmillään noin 2 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa. Tämän alla oli 15 cm paksu kerros harmaanruskeaa likaista hietaa, jossa oli yksittäisiä palaneita kiviä ja vähän hiiltä. Kerroksen alla oli paikoittain ohut kerros punaiseksi palanutta hietaa. Likamaan alla oli 10 cm paksu kerros kellanruskeaa rikastunutta hietaa ja sen alla oli koekuopan pohjaan saakka vaalea harmaanruskea hietta ja yksittäisiä kiviä. Koekuopan pinnasta tai turpeesta löytyi kaksi rautaesineen katkelmaa (KM 42356:1), 0–5 cm syvyydestä kvartsiitti-iskos, pii-iskos ja 17 palaa palanutta luuta (:2–4), 5–10 cm syvyydestä kvartsi-iskos ja 18 palaa palanutta luuta (:5–6), 10–15 cm syvyydestä 15 palaa palanutta luuta (:7) ja 15–20 cm syvyydestä 3 palaa palanutta luuta (:8).
2	N: 6968247,86 E: 700409,51	148,68	1 x 1	0,03	Turpeen alla oli hajanainen ja enimmillään noin 2 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa. Tämän alla oli ruskeaa likaista hietaa ja palaneita kiviä. Likamaakerrosta ei kaivettu syvemmälle kuin noin 3 cm. Koekuopasta löytyi 0–3 cm syvyydestä 9 saviastian palaa, pii-iskos, kvartsiesine, 5 palaa palanutta savea, 31 palaa savikuonaa ja 5 palaa palanutta luuta (KM 42356:9–14).
3	N: 6968306,77 E: 700363,61	149,03	0,5 x 0,5	0,50	Turpeen alla oli 3 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 15 cm paksu kerros kellanruskeaa rikastunutta hietaa. Sen alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleaa harmaanruskeaa hietaa.
4	N: 6968295,81 E: 700373,85	149,31	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 2 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 15 cm paksu kerros kellanruskeaa rikastunutta hietaa. Sen alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleaa harmaanruskeaa hietaa.
5	N: 6968277,86 E: 700378,40	149,16	0,5 x 0,5	0,35	Turpeen alla oli 2 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 20 cm paksu kerros vaaleaa kellanruskeaa rikastunutta hietaa. Sen alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleaa harmaanruskeaa hietaa.

6	N: 6968266,28 E: 700377,21	147,97	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 3 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 20 cm paksu kerros kellanruskeaa rikastunutta hietaa. Sen alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleaa harmaanruskeaa hietaa, jossa oli melko runsaasti kiviä.
7	N: 6968278,61 E: 700391,03	149,74	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 2 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 20 cm paksu kerros kellanruskeaa rikastunutta hietaa. Sen alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleaa harmaanruskeaa hietaa, jossa oli melko runsaasti kiviä.
8	N: 6968282,82 E: 700406,08	149,77	0,5 x 0,5	0,30	Turpeen alla oli 1–2 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 20 cm paksu kerros kellanruskeaa rikastunutta hietaa. Noin 15 cm syvyydessä erottui koekuopan eteläosassa ohut linssi likamaata. Rikastumiskerroksen alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleaa harmaanruskeaa hietaa.
9	N: 6968271,81 E: 700402,81	149,45	0,5 x 0,5	0,30	Turpeen alla oli 1–2 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 15–20 cm paksu kerros harmaata likaista hietaa. Likaamaan alla oli 5–10 cm paksu kerros vaaleaa kellanruskeaa rikastunutta hietaa. Tämän alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleaa harmaanruskeaa hietaa. Koekuopasta löytyi 0–10 cm syvyydestä saviastian pala, kvartsi-iskos ja 271 palaa palanutta luuta (KM 42356:15–17), 10–20 cm syvyydestä saviastian pala ja 86 palaa palanutta luuta (:18–19).
10	N: 6968283,12 E: 700424,19	148,87	0,5 x 0,5	0,25	Turpeen alla oli 1 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 15 cm paksu kerros vaaleaa kellanruskeaa rikastunutta hietaa. Sen alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleaa harmaanruskeaa hietaa.
11	N: 6968268,35 E: 700420,43	148,15	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 3 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 15 cm paksu kerros vaaleaa kellanruskeaa rikastunutta hietaa. Sen alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleaa harmaanruskeaa hietaa.
12	N: 6968244,06 E: 700427,00	146,06	0,5 x 0,5	0,60	Turpeen alla oli 10 cm paksu kerros vaaleanharmaata ja osittain hiilensekaista huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 2–5 cm paksu kerros ruskeaa ja vahvasti rikastunutta likaista hietaa. Tämän alla oli 30–40 cm paksu kerros harmaata likaista hietaa, jonka alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleaa harmaanruskeaa hietaa. Koekuopan pohjassa oli lisäksi iso kivi. Koekuopasta löytyi 0–10 cm syvyydestä kvartsiitti-iskos, kvartsi-iskos ja 3 palaa palanutta luuta (KM 42356:20–22), 10–20 cm syvyydestä 3 saviastian palaa, 8 kvartsi-iskosta ja 454 palaa palanutta luuta (:23–25), 20–30 cm syvyydestä 6 kvartsi-iskosta ja 58 palaa palanutta luuta (:26–27), 30–40

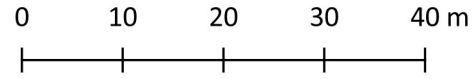
					cm syvyydestä 9 palaa palanutta luuta (:28) ja 40–50 cm syvyydestä 6 palaa palanutta luuta (:29).
13	N: 6968291,19 E: 700447,93	147,46	0,5 x 0,5	0,25	Turpeen alla oli 2–5 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli koekuopan pohjaan saakka kellanruskeaa rikastunutta hietaa.
14	N: 6968274,00 E: 700446,02	146,41	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 15 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 20 cm paksu kerros ruskeaa ja vahvasti rikastunutta hietaa. Tämän alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleaa harmaanruskeaa hietaa.
15	N: 6968302,22 E: 700471,09	147,11	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 2–5 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 25 cm paksu kerros kellanruskeaa rikastunutta hietaa. Tämän alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleanruskeaa hietaa. Koekuopasta löytyi 0–10 cm syvyydestä saviastian pala, 3 kvartsi-iskosta ja 10 palaa palanutta luuta (KM 42356:30–32), 10–20 cm syvyydestä 17 palaa palanutta luuta (:33) ja 20–30 cm syvyydestä pala palanutta luuta (:34).
16	N: 6968282,28 E: 700472,80	146,00	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 10 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 25 cm paksu kerros ruskeaa ja vahvasti rikastunutta hietaa. Tämän alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleaa harmaanruskeaa hietaa.
17	N: 6968263,55 E: 700463,00	145,51	0,5 x 0,5	0,45	Turpeen alla oli 10 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 20 cm paksu kerros ruskeaa ja vahvasti rikastunutta hietaa. Tämän alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleaa harmaanruskeaa hietaa.
18	N: 6968308,33 E: 700484,68	147,25	0,5 x 0,5	0,40	Turpeen alla oli 1 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli 5 cm paksu kerros ruskeaa hietaa. Tämän alla oli hajainen linssi maaton turvetta ja sen alla 7 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa. Tämän alla oli 20 cm paksu kerros kellanruskeaa rikastunutta hietaa, jonka alla oli koekuopan pohjaan saakka vaaleaa harmaanruskeaa hietaa.
19	N: 6968295,21 E: 700491,20	146,25	0,5 x 0,5	0,35	Turpeen alla oli 10 cm paksu kerros vaaleanharmaata huuhtoutunutta hietaa, jonka alla oli koekuopan pohjaan saakka ruskeaa ja vahvasti rikastunutta hietaa.

ILOMANTSI Lohisensaaret 1

Jan-Erik Nyman 2019

Kartta 1. Yleiskartta 1:750

Pohjakarttana on Maanmittauslaitoksen maastokartta
Koordinaatisto ETRS-TM35FIN
Korkeuskäyrät (N2000) perustuvat Maanmittauslaitoksen kahden metrin korkeusmalliin

Selite

■ löydöllinen tai likamaata sisältävä koekuoppa

■ löydötön koekuoppa

Irtolöydöt (KM 42356)

◆ Kivilajiesine

▲ Kvartsi

★ Palanut luu

▲ palanut kivi

⊗ KM 42551:1-3 (metallinetsinharrastajan ilmoittama löytöpiste)

● kaivujälki

--- kiinteistöraja

- - - metsäkuivioraja

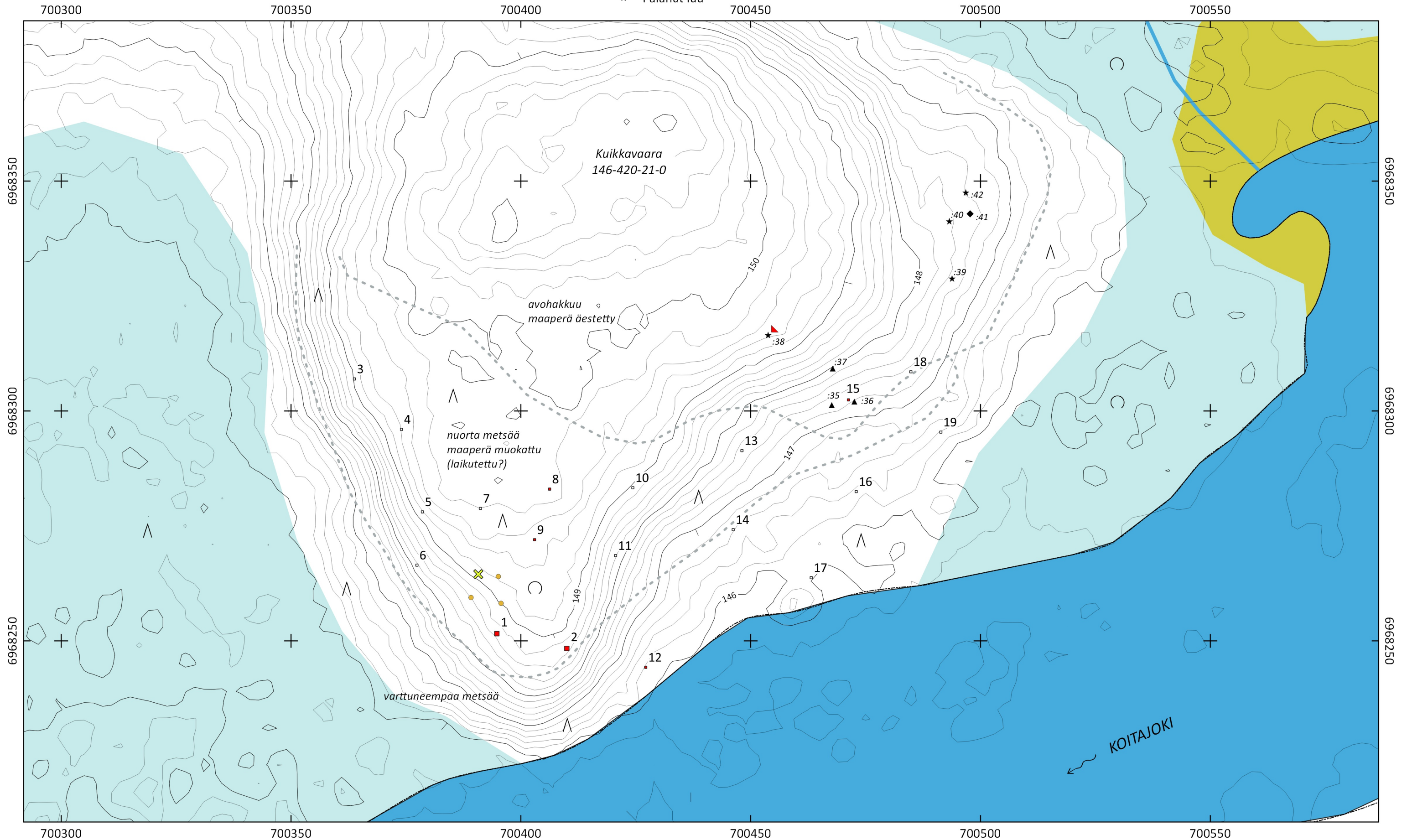
○ lehtimetsä

∧ mäntymetsä

■ puuton suo

■ metsäinen suo

■ vesistö

Kartta 2. Muinaisjäännösalueen rajausehdotus 1:750

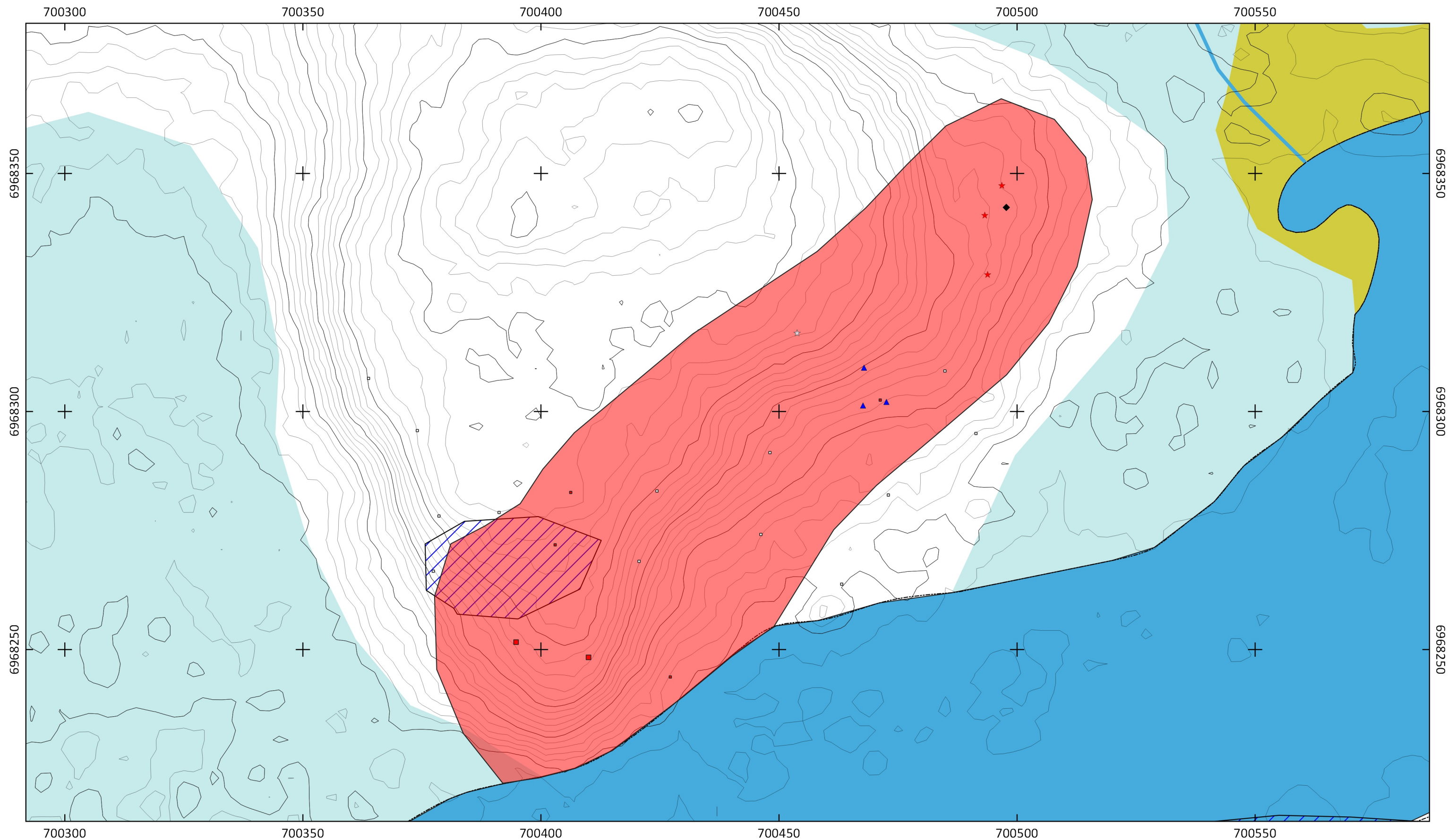
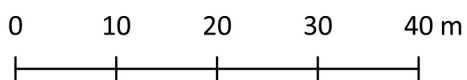
Pohjakarttana on Maanmittauslaitoksen maastokartta
Koordinaatisto ETRS-TM35FIN
Korkeuskäyrät (N2000) perustuvat Maanmittauslaitoksen
kahden metrin korkeusmalliin

Aluerajauksen muutosehdotus perustuu koekaiivauksen
aikana saatuihin havaintoihin. Lopullisesta aluerajauksesta
päättää arkeologisesta kulttuuriperinnöstä vastaava
suojeluviranomainen.

Selite

- ehdotettu aluerajaus
- muinaisjäännösalue (tilanne 6.8.2019)
- löydöllinen tai likamaata sisältävä koekuoppa
- löydötön koekuoppa
- kivesineen katkelma
- kvartsi
- palanutta luuta
- palanutta luuta ja palaneita kiviä
- kiinteistöraja

ILOMANTSI Lohisensaaret 1

Jan-Erik Nyman 2019

Kartta 3. Koekuoppa 1, itäprofiili 1:10

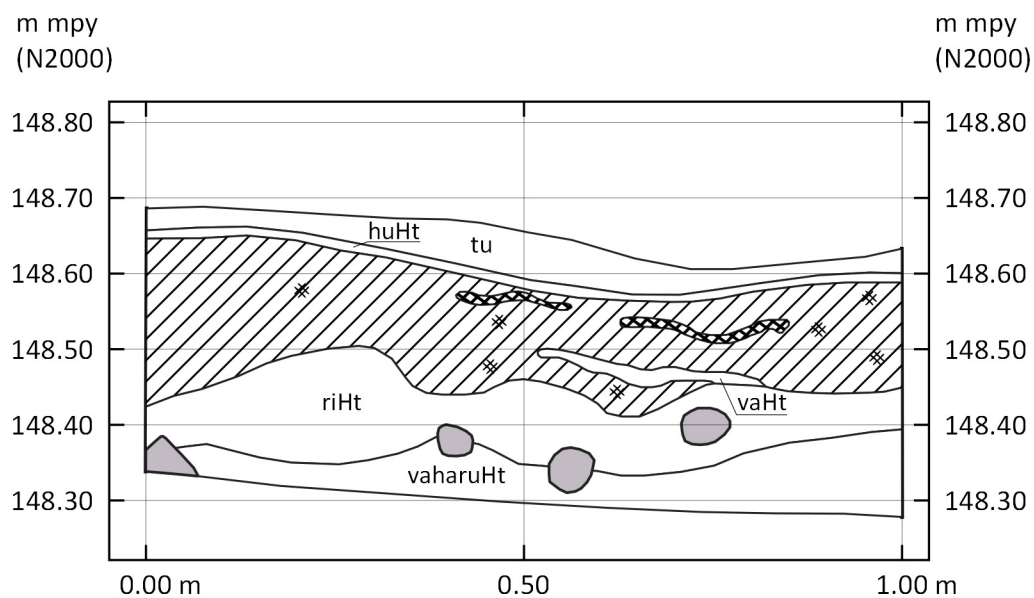
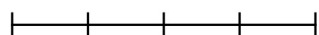
Piirtänyt Esa Hertell

Digitoinut Jan-Erik Nyman

Selite

tu	turve	vaharuHt	vaalea harmaanruskea hieta
huHt	vaaleanharmaa huuhtoutunut hieta	hiilijuova	hiilijuova
diagonal lines	harmaanruskea likainen hieta	*	hiili
vaHt	valkoinen hieta	●	kivi
riHt	kellanuskea rikastunut hieta		

0 0.1 0.2 0.3 0.4 m

International Chemical Analysis Inc.
10585 NW 53rd ST.
Sunrise, FL 33351

Sample Report

Submitter Name: Jan-Erik Nyman
Company Name: The Finnish Heritage Agency
Address: P.O. Box 913, FI-00101 Helsinki, Finland
Date Received: November 04, 2019
Date Reported: November 21, 2019

ICA ID	Submitter ID	Material Type	Pretreatment	Conventional Age	Calibrated Age
19C/1101	19-NUR-UOT-01	Charcoal	AAA	390 +/- 30 BP	Cal 1440 - 1530 AD (69.3%) Cal 1550 -1640 AD (26.1%)
19C/1102	19-ILO-LOH-01	Charcoal	AAA	1140 +/- 30 BP	Cal 770 - 990 AD

International Chemical Analysis Inc.
10585 NW 53rd ST.
Sunrise, FL 33351

QC Report

Submitter Name: Jan-Erik Nyman
Company Name: The Finnish Heritage Agency
Address: P.O. Box 913, FI-00101 Helsinki, Finland

Date Submitted	November 04, 2019	Date Reported	November 21, 2019
QC 1 Sample ID	IAEA C7	QC 2 Sample ID	NIST OXII
QC Expected Value	49.53 +/- 0.70 pMC	QC Expected Value	134.09 +/- 0.70 pMC
QC Measured Value	49.71 +/- 0.20 pMC	QC Measured Value	134.07 +/- 0.20 pMC
Pass?	YES	Pass?	YES

- pMC = Percent Modern Carbon.
- IAEA = International Atomic Energy Agency.

- Calibrated ages are attained using INTCAL13: **IntCal13 and Marine13 Radiocarbon Age Calibration Curves 0–50,000 Years cal BP.** *Paula J Reimer, Edouard Bard, Alex Bayliss, J Warren Beck, Paul G Blackwell, Christopher Bronk Ramsey, Caitlin E Buck, Hai Cheng, R Lawrence Edwards, Michael Friedrich, Pieter M Grootes, Thomas P Guilderson, Hafliði Hafliðason, Irka Hajdas, Christine Hatté, Timothy J Heaton, Dirk L Hoffmann, Alan G Hogg, Konrad A Hughen, K Felix Kaiser, Bernd Kromer, Sturt W Manning, Mu Niu, Ron W Reimer, David A Richards, E Marian Scott, John R Southon, Richard A Staff, Christian S M Turney, Johannes van der Plicht.* **Radiocarbon 55(4), Pages 1869-1887.**
- Unless otherwise stated, 2 sigma calibration (95% probability) is used.
- Conventional ages are given in BP (BP=Before Present, 1950 AD), and have been corrected for fractionation using the delta C13.